The Text

अर्जुन उवाच

मदनुग्रहाय परमं गुह्यमध्यात्मसंज्ञितम् ।

यत्त्वयोक्तं वचस्तेन मोहोऽयं विगतो मम ॥१॥

मत् अनुग्रहाय परमम् गुह्यम् अध्यात्मसंज्ञितम् ।

यत् तवया उक्तम् वचः तेन मोहः अयम् विगतः मम ॥

Arjuna uvaacha

1. **mad-anugrahaaya paramaṅ guhyam-adhyaatma-sañjñitam, yat-tvay-oktam vachas-tena moho'yam vigato mama**

भवाप्ययौ हि भूतानां श्रुतौ विस्तरशो मया ।

त्वत्तः कमलपत्राक्ष माहात्म्यमपि चाव्ययम् ॥२॥

भवाप्ययौ हि भूतानाम् श्रुतौ विस्तरशः मया ।

त्वत्तः कमलपत्राक्ष माहात्म्यम् अपि च अव्ययम् ॥

2. **bhavaapyayau hi bhootaanaañ shrutau vistarasho mayaa, tvattaḥ kamala-patraakṣha maahaatmyam-api cha-avyayam**

एवमेतद्यथाऽऽत्थ त्वमात्मानं परमेश्वर ।

द्रष्टुमिच्छामि ते रूपमैश्वरं पुरुषोत्तम ॥३॥

एवम् एतत् यथा आत्थ त्वम् आत्मानम् परमेश्वर । द्रष्टुम् इच्छामि ते रूपम् ऐश्वरम् पुरुषोत्तम ॥

3. **evam-etad-yathaa''ttha tvam-aatmaanam param-eshvara, draṣhṭum-ichchhaami te roopam-aishvaram puruṣhottama**

मन्यसे यदि तच्छक्यं मया द्रष्टुमिति प्रभो ।

योगेश्वर ततो मे त्वं दर्शयात्मानमव्ययम् ॥४॥

मन्यसे यदि तत् शक्यम् मया द्रष्टुम् इति प्रभो । योगेश्वर ततः मे त्वम् दर्शय आत्मानम् अव्ययम् ॥

4. **manyase yadi tach-chhakyam mayaa draṣhṭum-iti prabho, yogeshvara tato me tvan darshay-aatmaanam-avyayam**

श्री भगवान् उवाच

पश्य मे पार्थ रूपाणि शतशोऽथ सहस्रशः ।

नानाविधानि दिव्यानि नानावर्णाकृतीनि च ॥५॥

पश्य मे पार्थ रूपाणि शतशः अथ सहस्रशः । नानाविधानि दिव्यानि नानावर्ण आकृतीनि च ॥

Shree bhagavaan uvaacha

5. **pashya me paartha roopaaṇi shatasho'tha sahasrashaḥ, naanaa-vidhaani divyaani naanaa-varṇ-aakriteeni cha**

पश्यादित्यान् वसून् रुद्रानश्विनौ मरुतस्तथा ।

बहून्यदृष्टपूर्वाणि पश्याश्चर्याणि भारत ॥६॥

पश्य आदित्यान् वसून् रुद्रान् अश्विनौ मरुतः तथा ।

बहूनि अदृष्टपूर्वाणि पश्य आश्चर्याणि भारत ॥

6. **pashy-aadityaan vasoon rudraan-ashvinau marutas-tathaa, bahoony-adrishṭa-poorvaaṇi pashy-aashcharyaaṇi bhaarata**

इहैकस्थं जगत्कृत्स्नं पश्याद्य सचराचरम् ।

मम देहे गुडाकेश यच्चान्यद् द्रष्टुमिच्छसि ॥७॥

इह एकस्थम् जगत् कृत्स्नम् पश्य अद्य सचराचरम् ।

मम देहे गुडाकेश यत् च अन्यद् द्रष्टुम् इच्छसि ॥

7. **iha-ika-sthañ jagat kritsnam pashya-adya sacharaacharam, mama dehe guḍaakesha yach-cha-anyad draṣhṭum-ichchhasi**

न तु मां शक्ष्यसे द्रष्टुमनेनैव स्वचक्षुषा ।

दिव्यं ददामि ते चक्षुः पश्य मे योगमैश्वरम् ॥८॥

न तु माम् शक्ष्यसे द्रष्टुम् अनेन एव स्वचक्षुषा । दिव्यम् ददामि ते चक्षुः पश्य मे योगम् ऐश्वरम् ॥

8. **na tu maañ shakṣhyase draṣhṭum-anena-iva sva-chakṣhuṣhaa, divyan dadaami te chakṣhuḥ pashya me yogam-aishvaram**

सञ्जय उवाच

एवमुक्त्वा ततो राजन् महायोगेश्वरो हरिः ।

दर्शयामास पार्थाय परमं रूपमैश्वरम् ॥९॥

एवम् उक्त्वा ततः राजन् महायोगेश्वरः हरिः । दर्शयामास पार्थाय परमम् रूपम् ऐश्वरम् ॥

Sañjaya uvaacha

9. evam-uktvaa tato raajan mahaa-yogeshvaro hariḥ, darshayaamaasa paarthaaya paramaṇ roopam-aishvaram

अनेकवक्त्रनयनमनेकाद्भुतदर्शनम् ।

अनेकदिव्याभरणं दिव्यानेकोद्यतायुधम् ॥१०॥

अनेकवक्त्रनयनम् अनेक अद्भुतदर्शनम् । अनेकदिव्याभरणम् दिव्य अनेक उद्यतायुधम् ॥

10. aneka-vaktra-nayanam-aneka-adbhuta-darshanam, aneka-divy-aabharaṇan divya-anek-odyat-aayudham

दिव्यमाल्याम्बरधरं दिव्यगन्धानुलेपनम् ।

सर्वाश्चर्यमयं देवमनन्तं विश्वतोमुखम् ॥११॥

दिव्य माल्य अम्बर धरम् दिव्य गन्ध अनुलेपनम् ।

सर्व आश्चर्यमयम् देवम् अनन्तम् विश्वतोमुखम् ॥

11. divya-maalya-ambara-dharan divya-gandha-anulepanam, sarv-aashcharyamayan devam-anantam vishvato-mukham

दिवि सूर्यसहस्रस्य भवेद् युगपदुत्थिता ।

यदि भाः सदृशी सा स्याद् भासस्तस्य महात्मनः ॥१२॥

दिवि सूर्य सहस्रस्य भवेद् युगपद् उत्थिता । यदि भाः सदृशी सा स्याद् भासः तस्य महात्मनः ॥

12. divi soorya-sahasrasya bhaved yugapad-utthitaa, yadi bhaaḥ sadrishee saa syaad bhaasastasya mah-aatmanaḥ

तत्रैकस्थं जगत् कृत्स्नं प्रविभक्तमनेकधा ।

अपश्यद् देवदेवस्य शरीरे पाण्डवस्तदा ॥१३॥

तत्र एकस्थम् जगत् कृत्स्नम् प्रविभक्तम् अनेकधा । अपश्यत् देवदेवस्य शरीरे पाण्डवः तदा ॥

13. tatra-ikasthañ jagat kritsnam pravibhaktam-aneka-dhaa, apashyad deva-devasya shareere paaṇḍavas-tadaa

ततः स विस्मयाविष्टो हृष्टरोमा धनञ्जयः ।

प्रणम्य शिरसा देवं कृताञ्जलिरभाषत ॥१४॥

ततः सः विस्मयाविष्टः हृष्टरोमा धनञ्जयः ।

प्रणम्य शिरसा देवम् कृताञ्जलिः अभाषत ॥

14. tataḥ sa vismaya-aviṣhṭo hriṣhṭa-romaa dhanañjayaḥ, praṇamya shirasaa devaṅ krita-añjalir-abhaaṣhata

अर्जुन उवाच

पश्यामि देवांस्तव देव देहे सर्वांस्तथा भूतविशेषसंघान् ।

ब्रह्माणमीशं कमलासनस्थमृषींश्च सर्वानुरगांश्च दिव्यान् ॥१५॥

पश्यामि देवान् तव देव देहे सर्वान् तथा भूत विशेष संघान् ।

ब्रह्माणम् ईशम् कमलासनस्थम् ऋषीन् च सर्वान् उरगान् च दिव्यान् ॥

Arjuna uvaacha

15. pashyaami devaans-tava deva dehe sarvaans-tathaa bhoota-visheṣha-sanghaan, brahmaaṇam-eeshaṅ kamal-aasana-stham-riṣheeñsh-cha sarvaan-uragaañsh-cha divyaan

अनेकबाहूदरवक्त्रनेत्रं पश्यामि त्वां सर्वतोऽनन्तरूपम् ।

नान्तं न मध्यं न पुनस्तवादिं पश्यामि विश्वेश्वर विश्वरूप ॥१६॥

अनेक बाहु उदर वक्त्र नेत्रम् पश्यामि त्वाम् सर्वतः अनन्त रूपम् ।

न अन्तम् न मध्यम् न पुनः तव आदिम् पश्यामि विश्वेश्वर विश्वरूप ॥

16. aneka-baaho-odara-vaktra-netram pashyaami tvaan sarvato'nanta-roopam, na-antan na madhyan na punas-tav-aadim pashyaami vishv-eshvara vishva-roopa

किरीटिनं गदिनं चक्रिणं च तेजोराशिं सर्वतो दीप्तिमन्तम् ।

पश्यामि त्वां दुर्निरीक्ष्यं समन्ताद्दीप्तानलार्कद्युतिमप्रमेयम् ॥१७॥

किरीटिनम् गदिनम् चक्रिणम् च तेजोराशिम् सर्वतः दीप्तिमन्तम् ।

पश्यामि त्वाम् दुःनिरीक्ष्यम् समन्तात् दीप्तानलार्कद्युतिम् अप्रमेयम् ॥

17. kireeṭinaṅ gadinañ chakriṇañ cha tejo-raashin sarvato deepti-mantam, pashyaami tvaan dur-nireekṣhyan samantaad-deeptaanalaarkadyutim-aprameyam

त्वमक्षरं परमं वेदितव्यं त्वमस्य विश्वस्य परं निधानम् ।

त्वमव्ययः शाश्वतधर्मगोप्ता सनातनस्त्वं पुरुषो मतो मे ॥१८॥

त्वम् अक्षरम् परमम् वेदितव्यम् त्वम् अस्य विश्वस्य परम् निधानम् ।
त्वम् अव्ययः शाश्वतधर्मगोप्ता सनातनः त्वम् पुरुषः मतः मे ॥

18. tvam-akṣharam paramam veditavyan tvam-asya vishvasya paran nidhaanam, tvam-avyayaḥ shaashvata-dharma-goptaa sanaatanas-tvam puruṣho mato me

अनादिमध्यान्तमनन्तवीर्यमनन्तबाहुं शशिसूर्यनेत्रम् ।
पश्यामि त्वां दीप्तहुताशवक्त्रं स्वतेजसा विश्वमिदं तपन्तम् ॥१९॥

अनादिमध्यान्तम् अनन्तवीर्यम् अनन्तबाहुम् शशिसूर्यनेत्रम् ।
पश्यामि त्वाम् दीप्तहुताशवक्त्रम् स्वतेजसा विश्वम् इदम् तपन्तम् ॥

19. an-aadi-madhya-antam-ananta-veeryam-ananta-baahuñ shashi-soorya-netram, pashyaami tvaan deepta-hutaasha-vaktran sva-tejasaa vishvam-idan tapantam

द्यावापृथिव्योरिदमन्तरं हि व्याप्तं त्वयैकेन दिशश्च सर्वाः ।
दृष्ट्वाऽद्भुतं रूपमुग्रं तवेदं लोकत्रयं प्रव्यथितं महात्मन् ॥२०॥

द्यावापृथिव्योः इदम् अन्तरम् हि व्याप्तम् त्वया एकेन दिशः च सर्वाः ।
दृष्ट्वा अद्भुतम् रूपम् उग्रम् तव इदम् लोकत्रयम् प्रव्यथितम् महात्मन् ॥

20. dyaavaa-prithivyor-idam-antaraṅ hi vyaaptan tvaya-ikena dishash-cha sarvaaḥ, driṣhṭvaa'dbhutaṇ roopam-ugran tav-edam loka-trayam pra-vyathitam mah-aatman

अमी हि त्वां सुरसङ्घा विशन्ति,
केचिद् भीताः प्राञ्जलयो गृणन्ति ।
स्वस्तीत्युक्त्वा महर्षीसिद्ध सङ्घाः,
स्तुवन्ति त्वां स्तुतिभिः पुष्कलाभिः ॥२१॥

अमी हि त्वाम् सुरसङ्घाः विशन्ति, केचिद् भीताः प्राञ्जलयः गृणन्ति ।
स्वस्ति इति उक्त्वा महर्षीसिद्ध सङ्घाः, स्तुवन्ति त्वाम् स्तुतिभिः पुष्कलाभिः ॥

21. amee hi tvaan sura-saṅghaa vishanti, kechid bheetaaḥ praañjalayo griṇanti, svaste-ety-uktvaa maharṣhi-siddha saṅghaaḥ, stuvanti tvaan stutibhiḥ puṣhkalaabhiḥ

रुद्रादित्या वसवो ये च साध्या विश्वेऽश्विनौ मरुतश्चोष्मपाश्च ।
गन्धर्वयक्षाऽसुरसिद्धसङ्घा वीक्षन्ते त्वां विस्मिताश्चैव सर्वे ॥२२॥

रुद्र आदित्याः वसवः ये च साध्या विश्वे अश्विनौ मरुतः च ऊष्मपाः च ।
गन्धर्व यक्षा असुर सिद्ध सङ्घाः वीक्षन्ते त्वाम् विस्मिताः च एव सर्वे ॥

22. rudr-aadityaa vasavo ye cha saadhyaa vishve'shvinau marutash-ch-oṣhmapaash-cha, gandharva-yakṣhaa'sura-siddha-saṅghaa veekṣhante tvaam vismitaash cha-iva sarve

रूपं महत्ते बहुवक्त्रनेत्रं महाबाहो बहुबाहूरुपादम् ।
बहूदरं बहुदंष्ट्राकरालं दृष्ट्वा लोकाः प्रव्यथितास्तथाऽहम् ॥२३॥

रूपम् महत् ते बहु वक्त्र नेत्रम् महाबाहो बहु बाहु उरु पादम् ।
बहु उदरम् बहु दंष्ट्राकरालम् दृष्ट्वा लोकाः प्रव्यथिताः तथा अहम् ॥

23. roopam mahat-te bahu-vaktra-netram mahaa-baaho bahu-baaho-oru-paadam, baho-odaram bahu-daṇṣhṭraakaraalan driṣhṭvaa lokaaḥ pravyathitaas-tathaa'ham

नभःस्पृशं दीप्तमनेकवर्णं,
व्यात्ताननं दीप्तविशालनेत्रम् ।
दृष्ट्वा हि त्वां प्रव्यथितान्तरात्मा,
धृतिं न विन्दामि शमं च विष्णो ॥२४॥

नभःस्पृशम् दीप्तम् अनेकवर्णम्, व्यात्ताननम् दीप्त विशाल नेत्रम् ।
दृष्ट्वा हि त्वाम् प्रव्यथित अन्तरात्मा, धृतिम् न विन्दामि शमम् च विष्णो ॥

24. nabhaḥ-sprishan deeptam-aneka-varṇan, vyaatt-aananan deepta-vishaala-netram, driṣhṭvaa hi tvaam pra-vyathita-antaraatmaa, dhritin na vindaami shaman cha viṣhṇo

दंष्ट्राकरालानि च ते मुखानि दृष्ट्वैव कालानलसन्निभानि ।
दिशो न जाने न लभे च शर्म प्रसीद देवेश जगन्निवास ॥२५॥

दंष्ट्राकरालानि च ते मुखानि दृष्ट्वा एव काल अनल सन्निभानि ।
दिशः न जाने न लभे च शर्म प्रसीद देवेश जगन्निवास ॥

25. daṇṣhṭraa-karaalaani cha te mukhaani drishṭva-iva kaala-anala-sannibhaani, disho na jaane na labhe cha sharma praseeda devesha jagan-nivaasa

अमी च त्वां धृतराष्ट्रस्य पुत्राः सर्वे सहैवाऽवनिपालसंघैः ।

भीष्मो द्रोणः सूतपुत्रस्तथासौ सहास्मदीयैरपि योधमुख्यैः ॥२६॥

अमी च त्वाम् धृतराष्ट्रस्य पुत्राः सर्वे सह एव अवनिपालसंघैः ।

भीष्मः द्रोणः सूतपुत्रः तथा असौ सह अस्मदीयैः अपि योधमुख्यैः ॥

26. amee cha tvaan dhritaraaṣhṭrasya putraaḥ sarve saha-iva-a'vani-paala-saṅghaiḥ, bheeṣhmo droṇaḥ sootaputras-tathaa-sau saha-asmadeeyair-api yodha-mukhyaiḥ

वक्त्राणि ते त्वरमाणा विशन्ति दंष्ट्राकरालानि भयानकानि ।

केचिद् विलग्ना दशनान्तरेषु संदृश्यन्ते चूर्णितैरुत्तमाङ्गैः ॥२७॥

वक्त्राणि ते त्वरमाणाः विशन्ति दंष्ट्राकरालानि भयानकानि ।

केचिद् विलग्नाः दशनान्तरेषु संदृश्यन्ते चूर्णितैः उत्तमाङ्गैः ॥

27. vaktraaṇi te tvaramaaṇaa vishanti daṇṣhṭraa-karaalaani bhayaanakaani, kechid vilagnaa dashana-antareṣhu sandrishyante choorṇitair-uttamaaṅgaiḥ

यथा नदीनां बहवोऽम्बुवेगाः समुद्रमेवाभिमुखा द्रवन्ति ।

तथा तवामी नरलोकवीरा विशन्ति वक्त्राण्यभिविज्वलन्ति ॥२८॥

यथा नदीनाम् बहवः अम्बुवेगाः समुद्रम् एव अभिमुखाः द्रवन्ति ।

तथा तव अमी नरलोकवीराः विशन्ति वक्त्राणि अभिविज्वलन्ति ॥

28. yathaa nadeenaam bahavo'mbuvegaaḥ samudram-eva-abhi-mukhaa dravanti, tathaa tava-amee nara-loka-veeraa vishanti vaktraaṇy-abhi-vijvalanti

यथा प्रदीप्तं ज्वलनं पतङ्गा विशन्ति नाशाय समृद्धवेगाः ।

तथैव नाशाय विशन्ति लोकास्तवापि वक्त्राणि समृद्धवेगाः ॥२९॥

यथा प्रदीप्तम् ज्वलनम् पतङ्गा विशन्ति नाशाय समृद्धवेगाः ।

तथा एव नाशाय विशन्ति लोकाः तव अपि वक्त्राणि समृद्धवेगाः ॥

29. yathaa pradeeptañ jvalanam patańgaa vishanti naashaaya samriddha-vegaaḥ, tatha-iva naashaaya vishanti lokaas-tava-api vaktraaṇi samriddha-vegaaḥ

लेलिह्यसे ग्रसमानः समन्ताल्लोकान्समग्रान्वदनैर्ज्वलद्भिः ।

तेजोभिरापूर्य जगत्समग्रं भासस्तवोग्राः प्रपन्ति विष्णो ॥३०॥

लेलिह्यसे ग्रसमानः समन्तात् लोकान् समग्रान् वदनैः ज्वलद्भिः ।

तेजोभिः आपूर्य जगत् समग्रम् भासः तव उग्राः प्रपन्ति विष्णो ॥

30. lelihyase grasa-maanaḥ samantaal-lokaan-samagraan-vadanair-jvaladbhiḥ, tejobhir-aapoorya jagat-samagram bhaasas-tav-ograaḥ prapanti viṣhṇo

आख्याहि मे को भवानुग्ररूपो नमोऽस्तु ते देववर प्रसीद ।

विज्ञातुमिच्छामि भवन्तमाद्यं न हि प्रजानामि तव प्रवृत्तिम् ॥३१॥

आख्याहि मे कः भवान् उग्ररूपः नमः अस्तु ते देववर प्रसीद ।

विज्ञातुम् इच्छामि भवन्तम् आद्यम् न हि प्रजानामि तव प्रवृत्तिम् ॥

31. aakhyaahi me ko bhavaan-ugra-roopo namo'stu te deva-vara praseeda, vijñaatum-ichchhaami bhavantam-aadyan na hi prajaanaami tava pravrittim

श्री भगवान् उवाच

कालोऽस्मि लोकक्षयकृत्प्रवृद्धो लोकान्समाहर्तुमिह प्रवृत्तः ।

ऋतेऽपि त्वां न भविष्यन्ति सर्वे येऽवस्थिताः प्रत्यनीकेषु योधाः ॥३२॥

कालः अस्मि लोकक्षयकृत् प्रवृद्धः लोकान् समाहर्तुम् इह प्रवृत्तः ।

ऋते अपि त्वाम् न भविष्यन्ति सर्वे ये अवस्थिताः प्रत्यनीकेषु योधाः ॥

Shree bhagavaan uvaacha

32. kaalo'smi loka-kṣhaya-krit-pravriddho lokaan-samaahartum-iha pravrittaḥ, rite'pi tvaan na bhaviṣhyanti sarve ye'vasthitaaḥ pratyaneekeṣhu yodhaaḥ

तस्मात्त्वमुत्तिष्ठ यशो लभस्व जित्वा शत्रून्भुङ्क्ष्व राज्यं समृद्धम् ।

मयैवैते निहताः पूर्वमेव निमित्तमात्रं भव सव्यसाचिन् ॥ ३३॥

तस्मात् त्वम् उत्तिष्ठ यशः लभस्व जित्वा शत्रून् भुङ्क्ष्व राज्यम् समृद्धम् ।
मया एव एते निहताः पूर्वम् एव निमित्त मात्रम् भव सव्यसाचिन् ॥

33. tasmaat-tvam-uttiṣhṭha yasho labhasva jitvaa shatroon-bhuṅkṣhva raajyan samriddham, maya-iva-ite nihataaḥ poorvam-eva nimitta-maatram bhava savyasaachin

द्रोणं च भीष्मं च जयद्रथं च कर्णं तथान्यानपि योधवीरान् ।
मया हतांस्त्वं जहि मा व्यथिष्ठा युध्यस्व जेतासि रणे सपत्नान् ॥३४॥

द्रोणम् च भीष्मम् च जयद्रथम् च कर्णम् तथा अन्यान् अपि योधवीरान् ।
मया हतान् त्वम् जहि मा व्यथिष्ठाः युध्यस्व जेतासि रणे सपत्नान् ॥

34. droṇañ cha bheeṣhmañ cha jayadrathañ cha karṇan tatha-anyaan-api yodha-veeraan, mayaa hataans-tvañ jahi maa vyathiṣhṭhaa yudhyasva jetaasi raṇe sapatnaan

सञ्जय उवाच

एतच्छ्रुत्वा वचनं केशवस्य कृताञ्जलिर्वेपमानः किरीटी ।
नमस्कृत्वा भूय एवाह कृष्णं सगद्गदं भीतभीतः प्रणम्य ॥३५॥

एतत् श्रुत्वा वचनम् केशवस्य कृताञ्जलिः वेपमानः किरीटी ।
नमस्कृत्वा भूयः एव आह कृष्णम् सगद्गदम् भीतभीतः प्रणम्य ॥

Sañjaya uvaacha

35. etach-chhrutvaa vachanaṅ keshavasya krita-añjalir-vepamaanaḥ kireeṭee, namas-kritvaa bhooya ev-aaha kriṣhṇan sa-gad-gadam bheeta-bheetaḥ praṇamya

अर्जुन उवाच

स्थाने हृषीकेश तव प्रकीर्त्या जगत्प्रहृष्यत्यनुरज्यते च ।
रक्षांसि भीतानि दिशो द्रवन्ति सर्वे नमस्यन्ति च सिद्धसंघाः ॥३६॥

स्थाने हृषीकेश तव प्रकीर्त्या जगत् प्रहृष्यति अनुरज्यते च ।
रक्षांसि भीतानि दिशः द्रवन्ति सर्वे नमस्यन्ति च सिद्धसंघाः ॥

Arjuna uvaacha

36. sthaane hrishheekesha tava prakeertyaa jagat-prahrishyaty-anurajyate cha, rakshaansi bheetaani disho dravanti sarve namasyanti cha siddha-saṅghaaḥ

कस्माच्च ते न नमेरन्महात्मन् गरीयसे ब्रह्मणोऽप्यादिकर्त्रे ।

अनन्त देवेश जगन्निवास त्वमक्षरं सदसत्तत्परं यत् ॥३७॥

कस्मात् च ते न नमेरन् महात्मन् गरीयसे ब्रह्मणः अपि आदिकर्त्रे ।

अनन्त देवेश जगन्निवास त्वम् अक्षरम् सत् असत् तत्परम् यत् ॥

37. kasmaach-cha te na nameran-mahaatman gareeyase brahmaṇo'py-aadi-kartre, ananta devesha jagan-nivaasa tvam-aksharan sad-asat-tatparañ yat

त्वमादिदेवः पुरुषः पुराणस्त्वमस्य विश्वस्य परं निधानम् ।

वेत्तासि वेद्यं च परं च धाम त्वया ततं विश्वमनन्तरूप ॥३८॥

त्वम् आदिदेवः पुरुषः पुराणः त्वम् अस्य विश्वस्य परम् निधानम् ।

वेत्ता असि वेद्यम् च परम् च धाम त्वया ततम् विश्वम् अनन्तरूप ॥

38. tvam-aadi-devaḥ purushaḥ puraaṇas-tvam-asya vishvasya paran nidhaanam, vetta-asi vedyañ cha parañ cha dhaama tvayaa tatam vishvam-ananta-roopa

वायुर्यमोऽग्निर्वरुणः शशाङ्कः प्रजापतिस्त्वं प्रपितामहश्च ।

नमो नमस्तेऽस्तु सहस्रकृत्वः पुनश्च भूयोऽपि नमो नमस्ते ॥३९॥

वायुः यमः अग्निः वरुणः शशाङ्कः प्रजापतिः त्वम् प्रपितामहः च ।

नमः नमः ते अस्तु सहस्रकृत्वः पुनः च भूयः अपि नमः नमः ते ॥

39. vaayur-yamo'gnir-varuṇaḥ shashaaṅkaḥ prajaa-patis-tvam prapitaamahash-cha, namo namaste'stu sahasra-kritvaḥ punash-cha bhooyo'pi namo namaste

नमः पुरस्तादथ पृष्ठतस्ते नमोऽस्तु ते सर्वत एव सर्व ।

अनन्तवीर्यामितविक्रमस्त्वं सर्वं समाप्नोषि ततोऽसि सर्वः ॥४०॥

नमः पुरस्तात् अथ पृष्ठतः ते नमः अस्तु ते सर्वतः एव सर्व ।

अनन्तवीर्य अमितविक्रमः त्वम् सर्वम् समाप्नोषि ततः असि सर्वः ॥

40. namaḥ purastaad-atha priṣhṭhatas-te namo'stu te sarvata eva sarva, ananta-veerya-amita-vikramas-tvan sarvan samaapnoṣhi tato'si sarvaḥ

सखेति मत्वा प्रसभं यदुक्तं हे कृष्ण हे यादव हे सखेति ।
अजानता महिमानं तवेदं मया प्रमादात्प्रणयेन वाऽपि ॥४१॥

सखा इति मत्वा प्रसभम् यद् उक्तम् हे कृष्ण हे यादव हे सखा इति ।
अजानता महिमानम् तव इदम् मया प्रमादात् प्रणयेन वा अपि ॥

41. sakheti matvaa prasabhañ yad-uktaṅ he kriṣhṇa he yaadava he sakheti, ajaanataa mahimaanan tav-edam mayaa pramaadaat-praṇayena vaa'pi

यच्चावहासार्थमसत्कृतोऽसि विहारशय्यासनभोजनेषु ।
एकोऽथवाऽप्यच्युत तत्समक्षं तत्क्षामये त्वामहमप्रमेयम् ॥४२॥

यत् च अवहास अर्थम् असत्कृतः असि विहार शय्यासन भोजनेषु ।
एकः अथवा अपि अच्युत तत् समक्षम् तत् क्षामये त्वाम् अहम् अप्रमेयम् ॥

42. yach-cha-avahaasa-artham-asatkrito'si vihaara-shayyaasana-bhojaneṣhu, eko'thavaa'py-achyuta tat-samakṣhan tat-kṣhaamaye tvaam-aham-aprameyam

पिताऽसि लोकस्य चराचरस्य त्वमस्य पूज्यश्च गुरुर्गरीयान् ।
न त्वत्समोऽस्त्यभ्यधिकः कुतोऽन्यो लोकत्रयेऽप्यप्रतिमप्रभाव ॥४३॥

पिता असि लोकस्य चराचरस्य त्वम् अस्य पूज्यः च गुरुः गरीयान् ।
न त्वत्समः अस्ति अभ्यधिकः कुतः अन्यः लोकत्रये अपि अप्रतिमप्रभाव ॥

43. pitaa'si lokasya charaacharasya tvam-asya poojyashcha gurur-gareeyaan, na tvat-samo'sty-abhyadhikaḥ kuto'nyo lokatraye'py-apratima-prabhaava

तस्मात्प्रणम्य प्रणिधाय कायं प्रसादये त्वामहमीशमीड्यम् ।
पितेव पुत्रस्य सखेव सख्युः प्रियः प्रियायार्हसि देव सोढुम् ॥४४॥

तस्मात् प्रणम्य प्रणिधाय कायम् प्रसादये त्वाम् अहम् ईशम् ईड्यम् ।
पिता एव पुत्रस्य सखा एव सख्युः प्रियः प्रियाय अर्हसि देव सोढुम् ॥

44. tasmaat-praṇamya praṇidhaaya kaayam prasaadaye tvaam-aham-eesham-eeḍyam, pit-eva putrasya sakh-eva sakhyuḥ priyaḥ priyaaya-arhasi deva soḍhum

अदृष्टपूर्वं हृषितोऽस्मि दृष्ट्वा भयेन च प्रव्यथितंमनो मे ।

तदेव मे दर्शय देव रूपं प्रसीद देवेश जगन्निवास ॥४५॥

अदृष्टपूर्वम् हृषितः अस्मि दृष्ट्वा भयेन च प्रव्यथितम् मनः मे ।

तद् एव मे दर्शय देव रूपम् प्रसीद देवेश जगन्निवास ॥

45. adriṣhṭ-apoorvaṅ hriṣhito'smi driṣhṭvaa bhayena cha pravyathitam-mano me, tad-eva me darshaya deva roopam praseeda devesha jagan-nivaasa

किरीटिनं गदिनं चक्रहस्तमिच्छामि त्वां द्रष्टुमहं तथैव ।

तेनैव रूपेण चतुर्भुजेन सहस्रबाहो भव विश्वमूर्ते ॥४६॥

किरीटिनम् गदिनम् चक्रहस्तम् इच्छामि त्वाम् द्रष्टुम् अहम् तथा एव ।

तेन एव रूपेण चतुर्भुजेन सहस्रबाहो भव विश्वमूर्ते ॥

46. kireeṭinaṅ gadinañ chakra-hastam-ichchhaami tvaan draṣhṭum-ahan tatha-iva, tena-iva roopeṇa chatur-bhujena sahasra-baaho bhava vishvamoorte

श्री भगवान् उवाच

मया प्रसन्नेन तवार्जुनेदं रूपं परं दर्शितमात्मयोगात् ।

तेजोमयं विश्वमनन्तमाद्यं यन्मे त्वदन्येन न दृष्टपूर्वम् ॥४७॥

मया प्रसन्नेन तव अर्जुन इदम् रूपम् परम् दर्शितम् आत्मयोगात् ।

तेजोमयम् विश्वम् अनन्तम् आद्यम् यत् मे त्वद् अन्येन न दृष्टपूर्वम् ॥

Shree bhagavaan uvaacha

47. mayaa prasannena tava-arjun-edaṇ roopam paran darshitam-aatma-yogaat, tejomayam vishvam-anantam-aadyañ yan-me tvad-anyena na driṣhṭ-apoorvam

न वेदयज्ञाध्ययनैर्न दानैर्न च क्रियाभिर्न तपोभिरुग्रैः ।

एवंरूपः शक्य अहं नृलोके द्रष्टुं त्वदन्येन कुरुप्रवीर ॥४८॥

न वेदयज्ञ अध्ययनैः न दानैः न च क्रियाभिः न तपोभिः उग्रैः ।

एवम् रूपः शक्यः अहम् नृलोके द्रष्टुम् त्वद् अन्येन कुरुप्रवीर ॥

48. na veda-yajña-adhyayanair-na daanair-na cha kriyaabhir-na tapobhir-ugraiḥ, evaṇ-roopaḥ shakya ahan nriloke draṣhṭun tvad-anyena kuru-praveera

मा ते व्यथा मा च विमूढभावो दृष्ट्वा रूपं घोरमीदृङ् ममेदम् ।

व्यपेतभीः प्रीतमनाः पुनस्त्वं तदेव मे रूपमिदं प्रपश्य ॥४९॥

मा ते व्यथा मा च विमूढभावः दृष्ट्वा रूपम् घोरम् ईदृङ् मम इदम् ।

व्यपेतभीः प्रीतमनाः पुनः त्वम् तद् एव मे रूपम् इदम् प्रपश्य ॥

49. maa te vyathaa maa cha vimooḍha-bhaavo driṣhṭvaa roopaṅ ghoram-eedriṅ mam-edam, vyapetabheeḥ preeta-manaaḥ punas-tvan tad-eva me roopam-idam prapashya

सञ्जय उवाच

इत्यर्जुनं वासुदेवस्तथोक्त्वा स्वकं रूपं दर्शयामास भूयः ।

आश्वासयामास च भीतमेनं भूत्वा पुनः सौम्यवपुर्महात्मा ॥५०॥

इति अर्जुनम् वासुदेवः तथा उक्त्वा स्वकम् रूपम् दर्शयामास भूयः ।

आश्वासयामास च भीतम् एनम् भूत्वा पुनः सौम्यवपुः महात्मा ॥

Sañjaya uvaacha

50. ity-arjunam vaasudevas-tath-oktvaa svakaṇ roopan darshayaamaasa bhooyaḥ, aashvaasayaamaasa cha bheetam-enam bhootvaa punaḥ saumya-vapur-mahaatmaa

अर्जुन उवाच

दृष्ट्वेदं मानुषं रूपं तव सौम्यं जनार्दन ।

इदानीमस्मि संवृत्तः सचेताः प्रकृतिं गतः ॥५१॥

दृष्ट्वा इदम् मानुषम् रूपम् तव सौम्यम् जनार्दन । इदानीम् अस्मि संवृत्तः सचेताः प्रकृतिम् गतः ॥

Arjuna uvaacha

51. driṣhṭv-edam maanuṣhaṇ roopan tava saumyañ janaardana, idaaneem-asmi samvrittaḥ sachetaaḥ prakritiṅ gataḥ

श्री भगवान् उवाच

सुदुर्दर्शमिदं रूपं दृष्टवानसि यन्मम ।

देवा अप्यस्य रूपस्य नित्यं दर्शनकांक्षिणः ॥५२॥

सुदुर्दर्शम् इदम् रूपम् दृष्टवान् असि यत् मम । देवा अपि अस्य रूपस्य नित्यम् दर्शनकांक्षिणः ॥

Shree bhagavaan uvaacha

52. sudur-darsham-idaṇ roopan drishṭavaan-asi yan-mama, devaa apy-asya roop-asya nityan darshan-akaaṅkshiṇaḥ

नाहं वेदैर्न तपसा न दानेन न चेज्यया ।

शक्य एवंविधो द्रष्टुं दृष्टवानसि मां यथा ॥५३॥

न अहम् वेदैः न तपसा न दानेन न च इज्यया ।

शक्यः एवम् विधः द्रष्टुम् दृष्टवान् असि माम् यथा ॥

53. na-aham vedair-na tapasaa na daanena na ch-ejyayaa, shakya evam-vidho draṣhṭun drishṭavaan-asi maañ yathaa

भक्त्या त्वनन्यया शक्य अहमेवंविधोऽर्जुन ।

ज्ञातुं द्रष्टुं च तत्त्वेन प्रवेष्टुं च परन्तप ॥५४॥

भक्त्या तु अनन्यया शक्यः अहम् एवम् विध: अर्जुन ।

ज्ञातुम् द्रष्टुम् च तत्त्वेन प्रवेष्टुम् च परन्तप ॥

54. bhaktyaa tv-ananyayaa shakya aham-evam-vidho'rjuna, jñaatun draṣhṭuñ cha tattvena praveṣhṭuñ cha parantapa

मत्कर्मकृत् मत्परमो मद्भक्तः सङ्गवर्जितः ।

निर्वैरः सर्वभूतेषु यः स मामेति पाण्डव ॥५५॥

मत् कर्मकृत् मत् परमः मद्भक्तः सङ्गवर्जितः । निर्वैरः सर्वभूतेषु यः सः माम् एति पाण्डव ॥

55. mat-karma-krit mat-paramo mad-bhaktaḥ saṅga-varjitaḥ, nir-vairaḥ sarva-bhooteṣhu yaḥ sa maam-eti paaṇḍava